

**Кудлай Т. С., студентка
Тарасенко К. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

ПЕРЕКЛАД ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В ТЕКСТАХ ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

Поряд із перекладом текстів художньої літератури, бурного розвитку в ХХІ столітті отримали переклади текстів мистецтвознавчої тематики. Мистецтвознавчі тексти відрізняються від текстів інших жанрів, оскільки мають власний термінологічний апарат, дуже розвинену систему художніх образів, які необхідно передати у перекладі та взаємодіють із культурологічними артефактами, здебільшого невідомими широкому загалу. Чітке розуміння особливостей перекладу термінів мистецтвознавства робить інтерпретацію тексту більш адекватною і сприяє ознайомленню з досягненнями різних галузей культурного життя.

Мистецтво, як і інші галузі, потребує такого ж чіткого перекладу текстів, створених у цій сфері. Англійська мова є однією з

найважливіших мов світу, більшість наукових праць, статей пишеться саме нею. Отже, вона також є засобом передачі інформації з мистецтвознавства. Адекватний переклад лексичних та граматичних особливостей таких текстів є досить важливою проблемою для того, щоб ці праці можна було оформити у вихідну мову і все, що вжито в наукових текстах було доступним носію української мови.

Особливу трудність в процесі трансляції текстів мистецтвознавчої галузі являють собою фразеологічні одиниці, які необхідно транслювати із мови оригіналу на мову перекладу, оскільки вони відрізняються образністю і стилістичним забарвленням. Вони мають не тільки називну, а й оцінну функцію, виражаючи ставлення мовця до предмета мовлення. Наприклад: *to take to one's heels* – *утекти* – іронічне ставлення до предмета мови і чітко розмовне стилістичне забарвлення.

Фразеологізми відіграють важливу роль у спілкуванні й надають різні відтінки способу вираження: вони можуть зробити висловлення (текст) більш емоційним, додати йому виразності, забезпечити ті чи інші культурні асоціації тощо. Дуже часто фразеологізми слугують свого роду кодом впізнавання статусу тексту (співрозмовника, теми висловлювання, відносин між учасниками комунікацій та ін.). У різних сферах мистецтва можна зустріти велику кількість таких фразеологічних словосполучень, а інколи деякі з них набувають термінологічного значення. Така тенденція присутня через те, що мистецтвом займаються саме творчі люди, які прагнуть зробити певні асоціації тих чи інших реалій. Фразеологізми в текстах мистецтвознавчої галузі можна розділити на такі групи:

1) фразеологізми, які повністю збігаються з українськими – як за значенням, так і за формою, тобто за образом, який використовується, або за складовими компонентами. Переклад фразеологічними еквівалентами: *the heel of Achilles* – *ахіллесова п'ята*;

2) фразеологізми, які збігаються за змістом, але не збігаються за образом, який лежить в їх основі. Переклад фразеологічними аналогами: *dog in the manger* – *собака на сні*. При перекладі таких фразеологічних одиниць рекомендується керуватися принципом перекладу чогось звичного таким же звичним і пам'ятати, що фразеологічні одиниці часто мають сильно виражений національний характер. Тому при доборі фразеологічних аналогів необхідно уникати таких виразів, які основані на образі з яскраво вираженим національним характером носіїв мови перекладу;

3) фразеологізми, які не мають відповідників в українській мові – ні за змістом, ні за образом. Вони перекладаються описово, калькуванням або за допомогою фразеологізма, створеного перекладачем: *to give (one) the needle* – *дратувати, нервувати (когось)*.

При перекладі фразеологічних одиниць третьої групи калькуванням та перекладацьким неологізмом потрібно враховувати, що створюваний перекладачем образ повинен бути зрозумілим для реципієнта, метафоричне, переносне значення повинно виводитися з прямого значення. При перекладі фразеологічних одиниць калькуванням чи фразеологічним неологізмом перекладач повинен пам'ятати про те, що ці два способи призводять до створення лексичної одиниці, яка відсутня в словнику мови перекладу.